

СЯЛЯНСКАЯ

НИВА

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:

Вільня, Завальная вул. 7. — (Wilno, ulica Zawalna 7).

Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 6 гадзіны апрача свята.

Газета выходзіць раз у тыдзень.

Падпіска на адзін месяц 1 зл., на 3 мес.—2 зл., на 6 мес.—4 зл., на год—8 зл.

Перамена адрэсу 30 гр.

Цана абвестак:

на 1 старонцы 30 грошаў, на 2 і 3 —

25 грошаў і на 4 — 20 грошаў за ра-

док дробнага друку ў вадняй палосцы.

Жадаючыя іншых абвестак, павінны

звярнуцца да Адміністрацыі.

Орган Беларускага Сялянскага Саюзу.

З Новым годам, з Новым Шчасьцем!

Аб беларускай сялянскай ідэалёгіі.

Ідэалёгіяй завецца кірунак чалавечай думкі, паводле каторай людзі будуць жыцьцё. І так ёсць ідэалёгія камуністаў, сацыялістаў, манархістаў, дэмакратаў і іншых кірункаў чалавечай думкі. Паводле гэтых ідэалёгіяў пішучь людзі праграмы, а напісаныя праграмы ўводзяць у жыцьцё.

Значыць, ідэалёгія ёсць першым плянам, які родзіцца ў галаве чалавека. Ідэалёгію можна параўняць з будынкам, але з той розніцай, што звыклы будынак складаецца з бярвенняў або цэглаў, а ідэалёгія складаецца з думак. Думкі вяжуцца ў адну стройную цэласць і такім чынам творыцца ў галаве чалавека ідэалёгія.

Як мы ўжо казалі, ідэалёгію маюць усе кірункі чалавечай мыслі. Бо без ідэалёгіі ня можна былоб працаваць, так як ня можна былоб будаваць будынак бяз пляну. Сваю ідэалёгію маець і Беларускі Сялянскі Саюз. Якая-ж будзе гэта ідэалёгія?

Перш чым адказаць на гэтае пытаньне, мы павінны прыглядзецца да палажэньня нашага селяніна і параўняць ягонае палажэньне з палажэньнем хацяб фабрычнага работніка; з гэтага параўнаньня і сялянская ідэалёгія стане ясьнейшай.

Даўней палажэньне работніка было шмат горшае за цяперашняе. Машыны зрабілі фабрычнага работніка таксама машынай, якая павіцца была працаваць разам са сталёваю. Калі сталёвая машына сапсулася, або зламалася — яе выкідалі вон, а на яе мейсца ставілі новую, лепшую і страйнейшую. Таксама калі людзкая машына, зложаная з цела і касцей, псавалася або старэла, яе выкідалі вон, а ставілі лепшую, сільнейшую і маладзейшую. Сталёвая машына выкідалася вон і ішла на шмэльц, а людзкая машына ішла ў сьвет на цяжкую долю. Для сталёвай машыны было ўсё адно, ці ляжаць на фабрычным дварышчы, ці ісьці на шмэльц, а для чалавечай было ня ўсё адно. Людзкая „машына“ адчула ўсю сваю нядолю, відзела як выкідаюцца другія падобныя ей „машыны“, дык пачала тварыць сваю ідэалёгію і думаць, якім-бы парадкам палепшыць сваё бытаваньне. А гэтыя думкі ня былі напрасны: яны давалі работніка да арганізацыі.

Вот-жа такім парадкам работнікі дайшлі да пракананьня, што трэба зарганізавацца, каб усеі грамадой бараніць сваіх інтарэсаў. І цяпер, калі выкідалі бяз даі прычыны аднаго работніка, то за яго браліся ўсе, а калі дрэнна было жыць работнікам на аднэй фабрыцы, то іх паддэржывалі работнікі і другіх фабрык. Такім парадкам паўстала работніцкая салідарнасьць у забастоўках і маніфэстацыях.

А забастоўкамі і маніфэстацыямі работнікі здабылі сабе лепшае жыцьцё.

Дзеля таго цяпер палажэньне работніка куды лепшае, чым было даўней, асабліва ў заходняй Эўропе (Бэльгіі, Англіі, Нямеччыне і часткава ў Францыі). Там яны маюць свае магутныя арганізацыі, свой уплыў на ўрад, маюць забяспечаны заробтак, а ў Англіі рабочыя каля гарадоў маюць свае аддзельныя дамкі і кавалачкі зямлі. Апроч гэтага работнікі маюць свае „касы хворых“, забяспечваючы іх на выпадак хваробы, маюць урадовую дапамогу ў выпадку безработніцы, а такжа фабрычную дапамогу ў якім няшчасці.

На ўсходзе г. зн. ў Расеі работнікі дайшлі да ўлады і там цяпер жыцьцё работніка так перамянілася, што і прыраўнаць ня можна да даўнейшага. Камуністы стараюцца спагадаць работнікам, бо на іх дэржыцца ўся іх камуністычная ўлада.

З гэтага відаць, што цяпер усюды работніку лепш чым, было даўней. Я не кажу, што жыцьцё ягонае заўсім добрае, не, я далёкі ад гэтай думкі, я толькі сьцьверджаю факт, што доля работніка цяпер лепшая, чым даўней была і гэтую долю ён выкаваў сам сабе сваім крывавым мазалём.

А цяпер глянем, якая доля нашага селяніна і параўняем яе з доляй работніка.

Перад усім праца. Работнік на фабрыцы працуе 8 гадзін, а работнік на вёсцы працуе часам 16 гадзін у пару. Работнік мае сталы заробтак і забяспечаны быт, а селянін сталага заробку ня мае і быт ягоны нічым не забяспечаны. Калі пацярпеў упадак або калецтва, ніхто з помачай ня прыйдзе. Работнік працуе адзін, а селянін гоніць на работу сваю жонку, дзяцей—словам усіх хто ёсць у хаце.

Апроч гэтага работнік мае доступ да культуры. Ён жыве ў горадзе, можа пасылаць сваіх дзяцей у школку ніжэйшую або вышэйшаю, ён можа карыстацца з бібліятэк, курсаў, тэатраў і другіх культурных устаноў—словам, работніку даступней да культуры чым нашаму селяніну. Затым работнік сьведомы і граматны, а селянін цёмны і нявучаны.

Работнікі маюць уплыў на ўрад у кожным гасударстве, а селянін гэтага ўплыву ня мае. А ў Расеі работнікі зрабіліся пануючай клясай, дыктуючай свае правы другім клясам, у тым ліку і сялянам, а сяляне, каторых усюды большасьць, мусяць слухаць прыказаў маючых уладу. Апроч усяго гэтага селянін прымушаны плаціць падаткі і утрымліваць дзяржаву, а работнік гэтых падаткаў не плаціць і сваей працай зарабляе для сябе толькі на кавалак хлеба, звальваючы ўвесь цяжар утрыманьня дзяржавы на плечы селяніна. У Расеі фабрычны работнік цяпер зарабляе толькі на сябе—і лішка працы ў яго не астаецца, а селянін

зарабляе на сябе, а лішку працы аддае на карысьць дзяржавы. Значыць, селянін дзяржыць і корміць дзяржаўны апарат у Расеі, бо іншых прадуктыўных клясаў, акрамя рабочага і селяніна, у Расеі цяпер няма. Урэшце, калі верыць тэорыі, што для жыцьцёвых патрэб чалавека хваціць толькі 8 гадзін працы ў дзень, то куды дзеецца тая лішка працы селяніна, каторы працуе, як мы ўжо казалі, не 8, а часам 16 гадзін?

Гэта самае можна сказаць і аб другіх дзяржавах Эўропы. І чым балей будуць работнікі здабываць для сябе правоў і прывілеяў, тым меней яны будуць прадукаваць; а чым меней будуць прадукаваць—тым болей цяжару ляжа на селяніна ў падтрыманьні дзяржаўнага жыцьця. Гэты апошні сказ будзе, здаецца, аксыоматам (яснай праўдаю), якому ніхто ня будзе нават прырэчыць.

Вот да якіх сумных вывадаў мы дайшлі, раўняючы палажэньне работнікаў і сялян.

Што-ж рабіць?

На гэтае пытаньне даюць адказ і работнікі і сяляне. Але даюць кожны з свайго пункту гледжаньня.

Работнікі, ідучы за тэорыяй соцыялізму і камунізму, хочучь ня толькі фабрыкі зрабіць супольнай уласнасьцю, але і другі абшырны варштат працы і жарало прадукцыі г. ё. зямлю. Па іхнаму трэба аб'явіць зямлю ўласнасьцю ўсей грамады, усей вёскі, або ўсяго народу. Трэба завесці такі самы лад і парадак, як і на фабрыцы, — гэта значыць: 8-мі гадзінны рабочы дзень (летам трохка болей); супольнасьць зямлі і супольнасьць працы; роўнасьць падзелу прадуктаў — словам, з вёскі зрабіць фабрыку, або вялікі двор, дзе людзі будуць роўна працаваць і роўна зарабляць. Машынамі ў такой сялянскай фабрыцы быліб: плуг (ручны, паравы), бароны, сеялкі, жнеяры, малацілкі, косы, сярпы і г. д., а варштатам—ўся грамадзкая зямля, якую людзі абрабляліб. Над усім гэтым стаяўбы цівун, або дзяржаўны намесьнік, які выдаваўбы загады, вызначаўбы работу і дзяліўбы прадукты. Вот такі спосаб даюць работнікі паводле сацыялістычнай, або камуністычнай ідэалёгіі.

Гэтакі чыста камуністычны спосаб ідэалёгіі работнікаў думаюць прытарнаваць да селяніна і нашы камуністычныя дзеечы.

А што-ж на гэта селянін? Селянін такога спосабу выражэньня зямельнага пытаньня ня хоча і з работніцка-камуністычнай ідэалёгіяй не згаджаецца. Селянін кажа: 1) што ня можна завесці роўнага падзелу працы і роўнага часу працы; 2) што выдайнасьць работніка працуючага на ўласнай зямлі куды большая за выдайнасьць парабка, або працаўніка ў камуне; нарэшце 3) кожны селянін імкнецца не да прыгону (будзе гэта дзяржаўны ці які

іншы прыгон), а да большай свабоды, а гэтакую свабоду даець уласная гаспадарка. Вот якая ідэалёгія нашага селяніна! Ён кажа: даволі прыганяных, няхай жыве свабода працы і прадпрыемства!

Знаючы аб такіх пажаданьнях нашага селяніна, людзі пачалі працаваць над ідэалёгіяй сялян і думаць над тымі спосабамі, якімі можна было-б паправіць сялянскую долю. Над ідэалёгіяй работнікаў працавалі тысячы вучоных людзей. А працавалі таму, што работнікі сваёй сілаю прымушалі лічыцца з сабою і застаўлялі думаць над работніцкім пытаньнем нават буржуазныя галовы, а другое, што з самых работнікаў выходзілі вучаныя людзі, якія працавалі над ідэалёгіяй сваё роднае клясы. Над сялянскай ідэалёгіяй дагэтуль мала хто працаваў, бо сяляне, як незарганізаваная маса, яшчэ не прымусілі з сабою лічыцца і яшчэ ня было вучаных людзей спасярод самых сялян. Цяпер часы змяняюцца: сяляне пачынаюць арганізавацца („Беларускі Сялянскі Саюз“) і з самых сялян выходзяць вучаныя людзі, каторыя думаюць над палажэньнем сваё роднае сялянскае клясы і працуюць над ейнай ідэалёгіяй. Вот тут і ляжыць тая прычына цяперашняга сялянскага руху і апрацоўкі сялянскае ідэалёгіі.

А глаўнай прычынай гэтага руху будзе сапраўды гарутнае палажэньне нашага селяніна, каторае з кожным днём усё горшае. Гэта відзяць усё; селянін ужо дабывае пасьледніх сіл, каб неяк пражыць самаму і пракарміць сваю сямью. Асабліва гэта датычыць малазямельных і беззямельных. Дык справы адкладаць ня можна, а трэба брацца дружна за работу. Прыкладам у гэтай рабоце могуць і павінны быць нам рабочыя. Чым яны здабылі сабе лепшыя варункі? Адказ будзе адзін: *усьведамленьнем у сваіх клясовых справах і дружнай арганізацыяй*. Гэтая дарога пэўная — мы відзім, што яна давяла работнікаў да вялікіх здабыткаў. Гэтаю-ж дарогаю павінны ісьці і сяляне. Дык яны павінны паставіць сабе такія пункты:

1) Клясавае усьведамленьне і сялянская арганізацыя;

2) праз выбары здабыць сабе ўплыў на ўрад і гэтым бараніць сваё сялянскія здаровыя інтарэсы;

3) навязаць зносіны з работнікамі і завесці роўны падзел працы, прадукцыі і цяжараў, каб ня было для нікога крыўды.

Вот будуць тыя пункты, каторыя стаяць на парадку дня. І сяляне гэта павінны зрабіць, бо іх мільёны, куды болей чым фабрычных работнікаў.

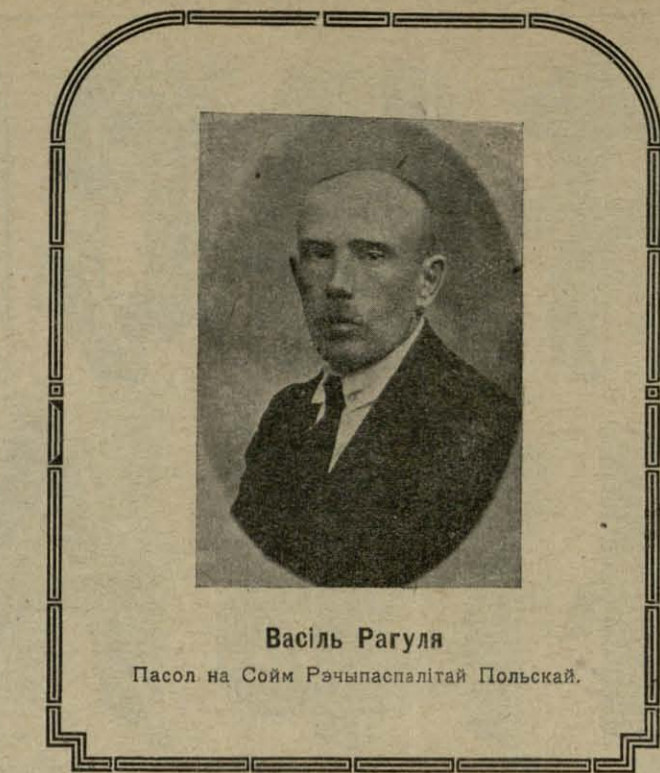
А як сьвятлейшыя сыны работнікаў змагаліся за лепшую долю рабочага пралетарыяту, так павінны сыны сялян змагацца за лепшую долю рабочай сялянскай клясы. І гэта яны робяць.

Горскі.

МАРСЫЛЬЕЗД.

Калі народ французскі, больш за 130 гадоў таму назад, страσανуўся, каб скінуць прыгон сваіх паноў і багатыроў, адзін з пэраў гэтага вялікага народу, у лютымым захопленні будучынаю сьветазарнаю — напісаў песьню — гимн. Тую песьню — гимн завуць марсылъезаю, таму што паялі яе найбольш спярша ў горадзе Марсылі і вакол іх, пакуль не распаўсюдзілася яна па ўсенькай Францыі, а потым па ўсенькім сьвеце. Іншыя народы прачыталі адныя раней, другія пазьней, адныя каб страхануць панскі прыгон, другія — каб скінуць дзяржаўнае панявольенне, трэція — каб прачхнуцца ад нацыянальнага сну — панявольення. Шмат народаў жыве і амаль кожны з іх мае сваю марсылъезу, якую паяе ён часта, заўсёды, калі толькі сабрацца колькі чалавек тае нацыі дзеля іх агульнае справы, а паяе — каб паказаць аднасьць, каб паказаць, што яны жывуць, што думаюць аб сваім народзе, каб выявіць каханьне бацькаўшчыны.

Марсылъезу маем і мы нашу, беларускую. Драмалі мы доўга, даўжэй за іншых народаў, пакуль сонка праўды і нас не закрунула, пакуль і нас яно ня клікнула да супольнае працы ў вялікай дружыне народаў. Чаму мы гэтак доўга драмалі, ня ведаючы, хто мы — хто-ж адказа?!
Розум чалавека нядужы, абмяжованы, скуль ён здолеа спазнаць усенькія даёмнасьці жыцця. Трэба памятаваць толькі, што калі прамень праўды нам па-

Васіль Рагуля

Пасол на Сойм Рэчыпаспалітай Польскай.

Васіль Рагуля радзіўся ў 1879 годзе 3-га ліпеня ў сялянскай сям'і вёскі Ачукевічы, Любчанскай вол., Наваградскага павету.

Па сканчэньні пачаткавай школы, скончыў вучыцельскую сэмінарыю ў Маладэчні ў 1898 г. Праслужыўшы вучыцелем пачатковай школы 5 гадоў, уступіў у Віленскі вучыцельскі інстытут, які і скончыў у 1906 г. Будучы ў інстытуце і па сканчэньні яго, прымаў удзел у рэвалюцыйным руху, за што і быў арыштаваны і пасаджаны ў Наваградскую турму ў 1907 годзе. Па выхадзе з турмы адзін год ня меў права быць вучыцелем і дзеля гэтага сядзеў дома на гаспадарцы.

У 1908 годзе атрымаў пасаду вучыцеля гарадскога вучылішча ў Смаргонях, а ад 1910 году служыў гэтакім-жа вучыцелем у Менску ў трэцім гарадскім вучылішчы. Будучы тут вучыцелем, працаваў у партыі трудавікоў разам з вядомымі адвакатамі Валынскім, Мятліным і другімі, дзе заўсёды цвёрда стаяў на грунце абароны сялянскіх інтарэсаў.

Пад час выбараў у другую Дзяржаўную Думу працаваў у газэце менскіх трудавікоў, дзе і друкаваліся яго стацьці. За стацьцю „Сялянскія думы аб Думе“ газэтка была сканфіскавана, а рэдактар Валынскі быў адданы пад суд. Пасьля В. Рагуля быў прызваны ў войска падчас вайны, з якога вярнуўся ў Менск у 1918 г. Па заняцьці Менску палякамі ён пераехаў у родную вёску і сваімі ўласнымі рукамі да выбараў на пасла вёў сваю невялікую вясковую гаспадарку, саўсім знішчаную вайной.

У 1922 г. адважнаю агітацыяй зрабіў тое, што Наваградскі округ даў найбольш паслоў беларусаў у Польскі Сойм.

Рагуля зьяўляецца адным з закладчыкаў Белар. Сялян. Саюзу, дзеля якога дужа многа працуе, арганізуючы яго і пашыраючы сярод шырокіх сялянскіх масаў.

казаўся, што калі мы праз сябе ці праз добрых людзей пачулі — хто мы такія, дык трэба імкнуцца, каб мой сусед, сваяк, знаёмы ня быў пакрыўджаны, каб і ён спазнаў, хто ён такі. І хутчэй, усё хутчэй будзем імкнуцца да тае хвіліны, калі ніводнага чалавека на нашай зямельцы, калі ніводнага Беларуса ня будзе такога, каб ня ведаў аб сабе, хто ён такі. Дагэтуль ведалі мы ўсе, што тутэйшыя мы, сыны сваё зямлі, а праз доўгі сон забыліся аб іменні сваім. Прышла пара ўспамінуць, зварухнуцца, закрутацца, бо суседзі аперадзілі нас даўно. Даўно ўжо спазналі — хто яны — даўно працуюць на віўцы сваёй, а прац намі шмат работы. Прад намі, сынамі нашымі вялікая работа — зямлю здабыць, сваю школу збудоваць, сваё кніжкі пісаць, прагнаць бяду з палаткаў сваіх, каб голаду ня ведаці больш.

Кажуць — душа праўляецца ў песьнях, таму з марсылъезы лепш яе яшчэ відаць, бо марсылъезу прымае за сваю ўсенькі народ, кожнаму дарагая яна, бо ў ёй, пяючы яе, мы пачуваем братам, сястрою, кожнага, хто з намі ці далёка ад нас адгукаецца на словы яе. Шмат марсылъезаў прыгожых, найпрыгажэйшаю кожнаму свая. Нам, значыцца, наша беларуская, у ёй паказана ўсенька, чаго хоча народ, якія злыбяды мучаць яго. Гляньце-ж толькі, успамінаеце на пачатак нашае песьні — гимну:

Ад веку мы спалі і нас разбудзілі!
Мы знаем, што трэба рабіць,
Што трэба свабоды, зямлі чалавеку,
Што трэба навуку здабыць!...

ПРАМОВА

пасла кс. А. Станкевіча ў Сойме 29.XII. 25 г.
у справе платы падаткаў натурай.

Высокая палата!

Мае прадмоўцы ўжо даволі выказалі ўсю безпадстаўнасць, нелёгічнасьць і шкоднасьць для сялянства, зложанай праз урад уставы, у справе платы падаткаў натурай.

Будучы аднак прадстаўніком прадусім сялянства, я мушу такжа ўзяць голас, каб на гэту справу выявіць свой погляд.

Прадусім мушу сьцьвердзіць, што устава гэта сьведчыць аб сапраўды вялікім упадку гаспадарчага жыцця Польшчы, але такжа мушу зазначыць, што ратунку для жыцця гаспадарчага устава гэта не даець, а нават яго больш пагоршае. Прыпамінае яна нам часы ваеннага кунізму ў Расеі, з тэй толькі разьніцай, што там падобнага падатку, званнага „Продналогам“ ужо няма, а ў Польшчы ўрад цяпер яго дабіваецца.

Устава гэта сапраўды нелёгічная і ў сваіх падставах памылковая. Яна наводзіць нашы думкі на такія разважаньні. Урад уносіць у Сойм яе прадусім дзеля таго, што сялянскія масы надта часта ня могуць плаціць падаткаў грашмі. Дык пытаюся, чаму гэта так? А таму, што ня маюць яны ў сваёй гаспадарцы нічога лішняга: ані жыўны, ані прадуктаў на продаж дзеля здабыцьця патрэбных грошай на падаткі. А калі так ёсьць, то ўзноў пытаюся, скуль-жа селянін, асабліва пры так зруйнаванай гаспадарцы, як на нашых землях, можа мець патрэбны запас прадуктаў, каб натурай заплаціць падаткі? Рэч ясная, што раз селянін ня мае грошай, дык такжа ня мае на іх і прадуктаў. Адным словам, устава гэта пабудавана на зачараваным коле, з якога ня відаць ніякага выхаду.

Апрача гэтых агульных уваг аб усломненай уставе, мушу прыпомніць у ёй некаторыя паасобныя мяісцы, што выразна пацвярджаюць мой на яе погляд.

Устава гавора, што браць падаткі натурай належыць тады, калі падаткі грашмі ня будуць аплачаны ў працягу 14 дзён ад дня наказу. Вось-жа падчоркаваю, што гэты тэрмін сусім кароткі. Ці-ж можна ў працягу 14 дзён прадаць сялянскі прадукт па адпаведнай цане, або хоцьбы дзе пазычыць грошы на падаткі? Хто знае варункі сялянскага жыцця і псыхалёгію селяніна, той такжа знае, што гэтыя вымогі уставы да нічога непадобныя.

Праўда, устава кажа, што няможна забіраць на падаткі прадуктаў, якія патрэбны дзеля сяўбы, выжыленьня самога гаспадара і яго скаціны. Але прыгожа гэта выглядае толькі на словах, бо ўстава сусім не азначае, колькі патрэба насеньня на засеяньне, скажам, аднаго гектара, колькі, на які час і якіх трэба прадуктаў для пражыцьця гаспадара і жывога інвэнтара. Гэта ўсё ўстава абыходзе маўчком і, рэч ясная, дае магчымасьць, каб чыноўнікі, спаганяючыя падаткі, дзёрлі з селяніна астаткі, або выраблялі на карку таго-ж селяніна рознага роду спэкуляцыі.

Далей ўстава кажа, што рольныя прадукты, як аплату падаткаў, будуць рахаваць паводле рынкавай цаны. Тымчасам, як ведама, цэны на сялянскія прадукты дужа нізкія, яны шмат ніжэйшыя за цэны на тавары фабрычныя, а як зачнуць гэтак востра спаганяць падаткі, пэўна-ж многія сяляне будуць прадаваць сваё астаткі, а такім чынам цэны яшчэ панізіцца, а дзеля гэтага таму, каму прыдзецца падаткі плаціць прадуктамі, трэба іх будзе нязвычайна многа. А з гэтага усёго вынік адзін — яшчэ большае пагоршаньне і так ужо няяснага жыцця нашага селяніна.

Арт. 3 уставы гавора аб рэчах, каторыя выглядаюць на зьдэкі над селянінам: мала таго, што на падаткі зьдзяруць з яго астатнія рольныя прадукты. Яшчэ ён мусіць сам гэта ўсё завезці на зборны пункт, які азнача ўлада. Гэта ўжо сапраўды пахне крыху паншчынай!

Гэта вялікая частка, найбольш сумная і адначасна радасная, нашае гісторыі, лёсаў беларускага народу. Мы не заўсёды спалі, калісь жылі мы, цвілі, красавалі, шчаслівыя былі, шчасьця чужым яшчэ пазычалі. Адналька-ж колькі вякоў таму назад заснулі, заснулі гэтак, што забыліся людзі аб нас, ды і самыя аб сабе пачалі забывацца зусім. Сумна глядзець, калі чалавек сьпіць, дрэмле, заместа таго, каб працаваць, рабіць тое, да чаго пакліканы ён!

Але ня толькі сум лунае ад думкі, што дрэміць ці сьпіць народ, бо сон ня сьмерць — прападзе ён калісь. Ніхто вечна ня сьпіць, навец *) з дамавінкі не крапецца сваё, а сон кончыцца раней ці пазьней. Вось чаму радасьць таіцца ў словах, што кажуць аб сьне народу. Ён працнецца, вернецца жыць, схопіцца за плуг, ганяць барозны пойдзе, зярняты кідаць у раллю.

Не здарма былі радосныя спадзеваньні, бо той самы радок нашае песьні кажа аб народзе, што яго разбудзілі, калі прышла яму пара.

Кінуўшы спаць народ ня чухаўся, не пазіраў на цёплую пасьцель, ня думаў, за што брацца яму, бо гаспадарка, пакуль ён спаў, расьцірашылася, нічагу сьнеўкі не асталося з колішняга багацьця. Не! ён не надумляўся, ў які бок яму схіліцца, а зразу кажа, што ведае — у які бок крунуцца трэба яму. Ён еплучы яшчэ быццам сьніў, што калі працнецца, дык свабоды насамперал будзе дабівацца. Без свабоды-ж немагчыма нічога зрабіць. Калі хто звязаны па руках і на-

Нябошчык.

Урэшце ў арт. 5 устави гаворыцца, што калі б селянін падатку натурай на свой кошт не даставіў, куды скажучь, то можна яго аштрафаваць аж да 3 тысяч зл. Гэта ўжо нешта сусім нябывалае і проста грознае для селяніна. Гэты артыкул дасць магчымасьць уладам зьдзекавацца над селянінам паводле сваёй волі. Дужа магчыма, што калі які чыноўнік закапрысе, то сапраўды жадае кары з селяніна аж 3 тысячы зл. А заплаціць такую фантастычную кару агулам, а асабліва сяньня, ня зможа ніякі селянін.

Словам, замест таго, каб палегчыць жыццё нашаму прыдушанаму селяніну, каб дапамагчы яму загаспадаравання і гэтым самым гаспадарку яго зрабіць больш прадукцыйнай, на яго далей накладваюцца немагчымыя і невыканальныя цяжары, да рэшты руйнуючы яго гаспадарку.

Канчаючы сьвярджаю, што ўрад, уносячы ў Сойм гэтую устава, ня меў на мэце нічога іншага, як толькі інтэрэс места, проціў сялянства. Рэч ясная, што Беларускі Клюб, прадстаўляючы прадусім сялянства, на гэтую устава ня згодзіцца ніколі і будзе галасаваць проціў яе.

Гаспадарчы аддзел.

Земляробскі крызіс.

Палажэньне, у якім знаходзіцца пасяляваеннае земляробства, можам назваць земляробскім застоём.

У цяперашнім вытворчым ладзе, апэртым на індывідуальнай ініцыятыве, адзіным пабуджваючым да гаспадарчай чыннасьці дзейнікам зьяўляецца ахвота атрыманьня з сваёй працы якнайбольш зароботку. Аканчальны аднак рэзультат працы, яго вартасьць не заўсёды залежыць ад самога напярэдня працы, а ад цэлага клубка прычын, якія неразруйна зьвязаны з абаротам тавараў і ўмовамі вытворчым. Дык тут паўстае пытаньне: ня колькі праца вытворыла тавару, а колькі вытвораны тавар варт на грошы? Чым большая будзе вартасьць тавару ў грошах, тым большая будзе ахвота вытвараць тавар. Рэч ясная, што з агульнай вартасьцю тавару цэсна зьявіцца яго цана, або вартасьць адзінкі (вагі, меры, штукі) гэтага тавару, выражаная ў грошах.

Гэтая цана на пэўныя прадукты зьяўляецца адным з самых чуткіх баромэтраў, якія гавораць аб палажэньні данай галіны вытворчым—аб гаспадарчай конюнктуры—аб ажыўленьні, або застою (дэпрэсіі) вытворчым.

Пасяляваенныя цэны на земляробскія прадукты выразна гавораць нам аб застоі ў земляробстве, аб земляробскім крызісе. Земляробскі крызіс зьяўляецца ў паніжэньні закупнай здольнасьці вялікіх і малых земляробаў, у спадку агульнай вартасьці земляробскіх прадуктаў. Гэты спадак агульнай вартасьці зямельных пладоў у часах пасяляваенных наступіў так сільна, што земляробская люднасьць мусіла перайсьці на горшае жыццё — абяднела. Бо, калі скажам, што перад вайной фабрычная вопратка, якую закупаў земляроб каштавала 20 рублёў, то цяпер за такую вопратку трэба заплаціць каля 40 рублёў. Такім чынам цана вопраткі адносна да перадваеннага часу паднялася ў два разы, або на 100%. Адначасна з гэтым збожа, жытца і іншыя земляробскія тавары калі не асталіся на перадваеннай цане, то падняліся вельмі мала, і ў кожным выпадку (за выключэньнем цаны малочных прадуктаў) не даганяюць цэнаў на тавары прамысловыя.

Выступаець тут зьявішча называнае „нажніцамі“, якія перад вайной былі зачынены, а цяпер раздвоіліся, так, што адзін іх канец знаходзіцца вышэй, а другі ніжэй; вышэйшы канец паказвае цэны прамысловых тавараў, а ніжэйшы — цэны прадуктаў земляробскіх. Дзякуючы таму, што цэны зямельных прадуктаў не адпавядаюць цэнам прамысловых тавараў і што гэтая

гах — нічога ня здоляе, нічога ня здужае. З голаду памрэ, бо рукою куска хлеба ня схопіць, калі зьвязана будзе яна. А таму насамперш свабода, незалежнасьць там, дзе патрэбна яна мне, дзе жыць без яе я не змагу.

Народ аб гэтым не забыўся, хаця доўга спаў; першае слова яго пасья сну — гэта жадаць свабоды.

Каб мець свабоду—трэба жыць, каб жыць—трэба есьці. Маём зямлю на тое, каб гаручы, сеючы яе — галодныя мы ня былі, каб змаглі пракарміць сябе і дружыну сваю. Без зямлі хлеба няма. Беларус меў права на зямлю, ён аб ёй скрозь сон лятуцеў, бо ведаў з досьледаў сваіх і чужых, што без зямлі—свабоды няма.

Зямлі хоціць усім, няхай надзелы будуць людзям такія, як сьледуюць. Няхай ня будзе такіх, што ня ведаюць межаў гаспадарак сваіх, што зямелькі ня бачаць ніколі, што хочучь жыць з яе, поту свайго не праціваючы, мазалёў на руках не напіраючы, мазгамі не варушачы. Пакуль ня згінучь прападам дармадцы такія—датуль дрэнна будзе на сьвеце, датуль будзе голад, прага зямлі, ненавіснасьць адных да другіх.

Свабода і зямля—ці ўсенька, чаго хоча беларускі народ? ці даволі яму ўжо? Не! ён кажа, што хочучы здзейсьніць мэту сваю, трэба яму яшчэ навуку здабыць. Без навукі цяжка пражыць. Без навукі, зямлі нам ня хоціць. Без навукі свабода ня трываціме з намі. Вучаны, разумны сусед адбярае яе хутка. Дый карысьць якая з жыцьця, калі ня будзем вучыцца

КВЕТКІ.

Усьцешылі мяне кветкі,
Рассыпаўшысь празь законы,
Ручкі маея малалеткі
Рассыпалі гэты кветкі:
І вось радасьць, вось бязсоньне!

Жывуць кветкі, кветкі вянуць...
Сэрца шчэміць так бязвольна —
До'ль на кветкі толькі глянуць,
Усенькі змыслы папрыстануць:
Сэрца б'ецца бязкрытольна.

Тваіх кветак пах, міленька,
Мяне дзівам абьявае;
Дай мне кветку, даражэнька,
І скажы ўсё — усенька:
Каму сэрца спагадае?

Н. Сваян.

розынка прыпадае на карысьць прамысловага вытворчым, гаспадарчае палажэньне земляроба шмат пагоршылася.

Каб купіць патрэбны яму фабрычны тавар, ён мусіць прадаць у два (а то і больш) разы больш прадуктаў сваёй працы, чым перад вайной. А дзеля таго, што земляроб ня змог на столькі павялічыць свой вытворчым, каб магчы зраўняць розьніцу агульнай вартасьці пладоў сваёй працы, выцякаючы з прычыны розьніцы цэнаў прамысловых і земляробскіх прадуктаў — ёсьць ён змушаны рабіць рэдукцыю сваіх закупаў, зьявішча ўжыцьцё прамысловых тавараў. Адным словам, земляроб пачаў бяднець, і ў такой вялікай меры, што ня можа нават ён здаваліваць самых неабходных патрэбаў, зьвязаных, з культурай і цывілізацыяй нашых дзён.

Статыстыка выказвае, што ў Польшчы ужываюць цяпер толькі 1/2 часьць ліку валакністых тавараў (мануфактуры), які быў ужываны перад вайной.

Селянін ня можа цяпер купіць лепшай вопраткі, ня можа справіць сабе ботаў, ня можа набыць земляробных прыладаў, штурчых навозаў, лепшага насеньня, газы і інш., бо цэны на тавары яго працы не пазваляюць яму на гэта, а іншыя дадатковыя зароботкі, у зьвязку з агульным застоём гаспадарчага жыцьця, для яго сусім не існуюць.

Можна каму будзе здавацца, што багацьце гаспадары залежыць ад ураджаю, або не ўраджаю? Вот-жа хаця ўраджаі і зьяўляецца пажаданым для земляроба, аднак не заўсёды прыносе ён з сабой канечна карысныя рэзультаты. Маём тут на ўвазе земляроба, які вытварае земляробскія тавары больш, чым іх спажывае ў сваёй гаспадарцы. Добры ўраджаі можа для земляроба выказаць тры розныя рэзультаты: 1) калі агульная вартасьць земляробскіх прадуктаў павялічыцца — гаспадар пабагацее, 2) калі агульная вартасьць асталецца тая самая і 3) калі агульная вартасьць земляробскіх прадуктаў зьменшыцца — гаспадар пабяднее.

Восьмем прыклад для першага выпадку. Дапусьцім, што селянін вытварае нармальна ў сярэднім ліку 200 пудоў збожа, з якіх 100 спажывае ў сваёй гаспадарцы, а 100 мае на продаж па цане 1 рубель. Прадаючы гэта збожа гаспадар атрымлівае 100 рб., атрымлівае 100 адзінак закупнай сілы, за якія можа набыць патрэбныя яму прамысловыя прадукты. Наступнае, дзякуючы прыродзе, лепшы ўраджаі і гаспадар атрымлівае 225 пудоў збожа; ўраджаі ўзрастае на 12 1/2%. 100 пудоў збожа спажываецца на мейсцы, а 125 пудоў асталецца для прадажы. Калі-б цана збожа

усяго, што патрэбна людзям, каб дайсьці да мэты апошняе. Маленькае дзіцятка быццам сьляпое, хаця і мае вочы. Яно глядзіць, пазірае, ня кеміць пачатна нічога, а потым пакрысе ўяўляць пачынае бацьку з мацераю, хату, суседзяў... Прадтым розум дзіцяці драмаў, дзеля таго і мы, — пакуль розум наш дрэме, пакуль сьвет навукі не пакажацца нам, дрэмлім, маўляў, дзеці малыя. Трэба таму нам вучыцца, навуку здабыць! А зважце на зьмест далейшы марсыльезы беларускае:

Мы дружна ўстанем з сярпамі, касамі
Прагонім зямлі палачоў!...
Няхай нас сустраюць палямі, лясамі
Грамады працоўных людзей!...

Шмат перамога адзін чалавек, але ніколі яму не раўняцца з грамадою. Праўда гэта ўсенькім відомая. Таму трэба, каб устаў, працхнуўся не адзін чалавек, не малая грамада—павет ці губэрня, а каб устаў усёханькі народ дружна, як адзін, каб ня было сваркаў у справе вялікай адраджэньня Вацькаўшчыны. Усім трэба імкнуцца, працаваць дзеля шчасьця свайго і ўстаць трэба ўсім.

А ўстаўшы завіхацца хутчэй з сярпамі, касамі, дарма не стаяць, не пазіраць, як прадуць іншыя. Ня трэ' аглядацца, што пагода мо' дрэнная, жадаць пакуль сонка заблішчыць на небасхіле. Гаспадар жыць 60—70 гадоў і да сьмерці ня ведае, калі ўдасца пасейці касьба—у дождж ці пагоду!

Таму трэ' завіхацца яшчэ—каб бачылі нас суседзі за работаю, каб ведалі, што шмат у нас ахвоты

асталецца тая самая, то гаспадар атрымае за яго 125 рублёў, або 125 адзінак закупнай сілы. У гэтым выпадку гаспадар атрымае на 25 адзінак больш закупнай сілы і ў зьвязку з гэтым можа павялічыць свае закупы прамысловых тавараў. Палажэньне гаспадары палепшыла, бо ён мае з прычыны лепшага ўраджаю большую закупную сілу, можа больш скарыстаць прамысловых тавараў і можа пабагацець. Таксама гаспадар пабагацее, калі на'т цана на збожа трохі спадзе, але будзе вышэй 80 кап. за пуд.

Бяром цяпер другі выпадак, калі ў зьвязку з лепшым ўраджаем цана на збожа з 1 рубля спадзе на 80 капеек. У гэтым выпадку гаспадар, прадаючы 125 пудоў збожа, атрымае 100 рублёў, або 100 адзінак закупнай сілы. Відзім, што агульная вартасьць ўраджаю не зьявілася,—як сярэдні нармальны ўраджаі, так і лепшы ўраджаі прыносяць гаспадару адзінакавыя карысьці. Гаспадар на добрым ўраджаі нічога не зарабіў, яго гаспадарчае палажэньне не зьявілася. Дзе-ж дзеліся тая 25 пудоў збожа, якімі прырода аддарыла гаспадары? Усе яны перайшлі да тых, якія закупілі ад селяніна збожа, перайшлі да гарадзкой люднасьці задарма, бо гэта люднасьць за тая самыя грошы, за тую самую закупную сілу купіла збожа на 25% больш пры лепшым ўраджаю. У гэтым выпадку ўраджаі палепшыў палажэньне люднасьці занятай прамысловым вытворчым і сусім не зьявіў палажэньня земляробаў. Закупная здольнасьць гаспадары асталецца тая самая; можа ён закупаць прамысловыя тавары толькі ў такім ліку, як пры сярэднім ўраджаі, запатрэбаваньне і ўжыцьцё прамысловых тавараў ня зьменіцца, асталецца тое самае.

Бяром цяпер трэці выпадак. Дапусьцім, што ў зьвязку з лепшым ўраджаем, з большай падачай земляробскіх прадуктаў, цана на збожа спадзе да 75 капеек. Прадаючы 125 пудоў, гаспадар атрымае 95 р., або 95 адзінак закупнай сілы. У гэтым выпадку, ня глядзячы на лепшы ўраджаі, агульная вартасьць збожа зьменшылася. Гаспадар атрымаў на 5 адзінак менш закупнай сілы, палажэньне яго пагоршылася—ён пабяднеў. Уся надвышка лепшага ўраджаю, і яшчэ больш чым надвышка добрага ўраджаю, перайшла на карысьць люднасьці, занятай ў промысле. Апрача таго гаспадар пабяднеў, ня можа ён ужо за 100 адзінак закупнай сілы купіць прамысловыя тавары, а толькі за 95, і такім чынам карыстаньне з прамысловых тавараў зьявішчаецца, зьявішчаецца запатрэбаваньне на прамысловыя тавары. Наступнае парушэньне раўнавагі між вытворчым і ўжыцьцём і ўжыцьцём і вытворчым у асобных галінах гаспадарчага жыцьця.

Як відзім, толькі ў адным выпадку добры ўраджаі выйшаў на карысьць гаспадары, а ў двух на яго некарысьць.

(Далей будзе).

А. Більдзюневіч.

3 Радавай Беларусі.

Аб перасяленьні Беларусаў.

Сяляне, якія жадаюць перасяляцца з БССР, павінны падаваць заявы ў акруговыя зямельныя аддзелы.

З 1 чэрвеня 1926 г. пачнецца адпраўка хадакоў. За апошні год паступілі заявы на перасяленьне ад 8.861 сем'яў (52.626 душ).

Адпраўлена 799 хадакоў — ад 4.067 сем'яў (29.316 душ).

Перасялілася за год 4.512 душ (953 сем'я).

Пераважна перасяляюцца ў Сібір—35,2 проц., на Далёкі Усход—16,8 пр., Паваложжа—10 пр., Паўночны Каўказ—8,1 пр., Данскую вобласць, Адэскую губ. і інш.—28,9 пр.

(„Сав. Бел.“ 8.XII.25.).

да працы. Хай бачаць нас за работаю, будуць нас павяжаць, баючыся крануць.

Калі ўсенькі народ будзе як адзін, калі дружна ён устане — уцякуць, прападуць палачы, гэта знача благоцьце, злыбяды, дрэнныя людзі, холад і голад... Ніхто ня стрывае, ніхто ня здужае насупраць волі народу, калі ён пакажа, выявіць яе сьмела. А ён сьмела выяўляціме яе, бо-ж няма сораму у хаценьні, імкненьні да таго, дзеля чаго жыць чалавек.

Прагнаўшы бяду з хатаў сваіх, здабыўшы навуку, Беларус дужы, магутны пойдзе насустрачу іншым народам—грамадам працоўных людзей. Сустраюцца ўсе яны калісь, сустраюцца як роўныя, вольныя сябры вялікае дружыны, шчаслівае чалавецкасьці.

Нам трэба быць на гэтым будучым сходзе народаў, бо будуць на ім усе, хто жыць, а мы-ж ня хочам памерці, нам хочацца жыць, бо гэтулькі праспалі мы у цяжкай драмоце. І прыздем на той сход, няўхільна прыздем, толькі памятуйма на думкі нашае марсыльезы, пнячы яе разважайма добра зьмест, а мо' хутчэй, чымся нам здаецца, прыздзе пара, калі словы:

Ад векаў мы спалі і нас разбудзілі,
Мы знаём, што трэба рабіць!
Што трэба свабоды, зямлі, чалавека!
Што трэба навуку здабыць!...

астаюцца далёка заду, а мы будзем уласныямі і свабоды і зямлі і будзем навукаю валадаць!

Ст. Грынневіч.

Беларусы за граніцай

Беларуская Рада ў Празе.

12 снежня 1925 году адбыўся агульны гадавы сход сяброў Таварыства „Беларуская Рада ў Празе“ пад старшынствам грам. Руска і сакратарства грам. Каберца.

Выбраны новы прэзідыум у складзе: Старшыня Рады грам. В. Захарка, намеснік старшыні грам. М. Варшынін, сакратар грам. Б. Лаўскі.

Вольныя сябры грамадзяне: В. Грышкewіч і М. Каберац.

Прынята ў Раду 8 новых сябраў.

3 жыццця Украінскага.

Перавыбары ў Украінскім Пасольскім Клубе.

На паседжанні Украінскага Соймавага Клубу 19 снежня 1925 г. на старшыню Клубу выбраны пасол Сяргей Казіцкі, а на членаў прэзідыума паслы Сяргей Назарук і Максім Чучмай. Усе ўспомненыя паслы належаць да Украінскага Сялянскага Саюзу.

3 Польшчы

Паслы думаюць паехаць у Расею.

Некаторыя паслы польскага Сойму 8-га студня 1926 г. збіраюцца адведаць Радавыя Рэспублікі, каб бліжэй знаёміцца з тамтэйшым жыццём. Ад Беларускага Клубу выбіраецца ў гэту падарожж пасол Ярэміч. Аднак, ці выйдзе што з гэтай паездкі, — покуль што няведама, бо многія палякі ўважаюць, што ехаць у Расею не выпадае. Такого пагляду трымаецца большасць Варшаўскіх газет. А калі і паедуць некаторыя паслы, то паездка іх будзе мець сусім прыватны характар.

Проціў сялянства.

Астатнім часам Сойм нязвычайна энэргічна ўзяўся за палешаньне дзякога гаспадарчага палажэння Польшчы. А да гэтай мэты думае ён дайсьці, шторааз то больш прыціскаючы прадусім селяніна. Аб гэтым вымоўна сьведчаць прынятыя Соймам такія ўставы, як браць падаткі натурай, калі селянін ня мае грошы, падвышаць кары за ня ўзнос падаткаў у пару і ім пад. Праўда, нашы пэўныя выступалі проціў падобных уставаў, але паны з пэстоўцамі і з соцыялістамі перамаглі іх.

Лік асаднікаў павялічыцца.

Сойм, на сваім паседжанні 27.XII. мінулага году скончыў разглядаць сэнатскія папраўкі да ўставы аб асадніцтве і парцэляцы. Такім чынам устава гэта ўжо ўваходзіць у жыццё. Чаго яна варта для нашага селяніна, ужо ўсе гэта ведаюць, бо аб гэтым многа пісалі беларускія газеты і многа гаварылі ў Сойме беларускія паслы. Словам, устава гэта добрага нам ня даць нічога, а толькі павялічыць на нашых землях польскіх асаднікаў.

3 Заграніцы.

Цяжкое палажэнне францыі.

У Францыі цяжкое палажэнне што-раз то больш завазраецца. Губяць яе прадусім войны ў сваіх каленіях: у Марокко і ў Сырыі. Прашло ўжо многа часу, а войны гэтыя замест прыціхнуць, — узмагаюцца. Многа яны каштуюць Францыі і грошы і прадуктаў і людзей. Дык нічога дзіўнага, што французскія грошы (франкі) нябывала панізіліся і агулам жыццё гаспадарчае перажывае дужа цяжкія хваробы. А ўсю гэту бяду прыносіць Францыі гэная прагавітасць панаваць над іншымі народамі, замест даць ім поўную свабоду.

Вялікія навальніцы.

У некаторых краях льюць нябывалыя дажджы. Газеты пішуць, што астатнім часам у Вэнгрыі, Бельгіі, Нямеччыне і Англіі выпалі такія дажджы, што рэкі павыходзілі з берагоў і пазалівалі ніжэйшыя кварталы гарадоў і пазносілі многія вёскі, дзеля чаго цэлыя масы людзей асталіся без даху над галавой.

Чычэрн у Літве.

Расейскі камісар Спраў Загранічных Чычэрн, варочаючыся з сваёй падарожжы па Эўропе, заехаў такжа і ў цяперашнюю сталіцу Літвы ў Коўну. Відаць хацеў даведацца расейскі камісар, як самадзельна жыве Літоўскі народ, каторы яшчэ так нядаўна знаходзіўся ў царскай няволі. І мусіць добрае на яго зрабілі літоўцы ўражаньне, бо заавіў, што дзесятка гадоў таму ў Эўропе мала хто і ведаў, што ёсьць на сьвеце нейкія літоўцы, а цяпер аб іх усе ведаюць, бо жыюць яны жыццём вольным, самадзельным.

Пахвалілі.

Расейскі камісар Спраў Загранічных Чычэрн, вярнуўшыся з Эўропы, на паседжанні камуністычнай партыі ў Маскве зрабіў даклад аб тым, дзе ён быў, з кім і аб чым гаварыў і чаго дабіўся. Партыя ўсе

гэта прыняла да ведама і пахваліла Чычэрна за яго гэту працу. Але хвальба гэта мусіць была толькі для вока людскога, бо Чычэрн вярнуўся з пустой кішаней і з пустымі рукамі, дык за што-ж яго і хваліць было?...

Расейскія пляны.

Савецкая Расея, ня могучы ніяк дайсьці да ладу з Эўропай, бадай усю сілу сваёй палітыкі ськіравала на Азію. Паддэржавае яна народны і соцыяльны рух у Індыі, Марокку, Сырыі, у Кітаі і інш., дапамагае ў гэтых краях рабіць паўстанні і рэвалюцыі.

З Турцыяй Расея зрабіла нядаўна тайны дагавор. А цяпер для яе найважнейшай задачай дастаўка якога саюзу з Балканскімі дзяржавамі, як Баўгарыяй і Югаславіяй.

Мэта гэткай расейскай палітыкі — узяць у сваю апеку народы азіяцкія і некаторыя бліжэйшыя да сябе эўрапейскія, каб такім чынам стварыць сілу, якая маглаб памерыцца з Эўропай.

Гэткай палітыка покуль што Расеі ў некаторай меры удаецца, а як яна пойдзе далей — няведама. Справа ў тым, што Расеі патрэбныя грошы; а тымчасам грошы трэба шукаць ні ў Азіі, а ў Эўропе.

Пісьмы з вёскі.

Поразава, Ваўкавыскага павету.

Нядаўна ў Белавескай пушчы адзін з ляснічых п. Я. М-кі паехаў да свайго знаёмага асадніка ў го-сьці і так як там ёсьць зварына, то пан ляснічы ўзяў з сабою стрэльбу, з мэтай папалываць у гэнага асадніка. Пайшоў пан ляснічы на паляваньне, забіў што, ці не забіў — гэтага ня ведаю, але пераначаваўшы ў асадніка В. і на раніцы другога дня, сядячы на фурманку, каб да дому ехаць, абавёрся аб стрэльбу рукою; стрэльба ў гэты момэнт сама выстраліла і дужа рванула правую руку ляснічага. Усе перападохаліся, бо думалі, што зусім на сьмерць застрэліўся. Але жонка асадніка аглядзеўшы руку, зараз-жа зрабіла перавязку, кажучы „будзе жыць павок, толькі працаколы пісаць бедняцкаму будзе трудна...“ Атрыпілі раненага ў Белавеж, дзе ён, зайшоўшы ў наддзяніцтва замэльдаваў, што быццам ён злавіў у пушчы хлусоўніка (паляўнічага) і хацеў адабраць ад яго стрэльбу, але той выстраліў у яго і раніў яму — ляснічому руку. Была паднята на ногі ўся Белавеская паліцыя і давай шукаць па тых прыметах, якія ляснічы апісаў хлусоўніка: чорнага і вельмі вельбага росту чалавека, якога ў гэтым кутку ня было і нямашака. І што-ж нашла паліцыя? Устанавіла, што пан ляснічы сам сябе падстрэліў на двары ў асадніка, а не ў пушчы. Доўга ляжаў ён у шпіталі, а пасля, як вылячыўся, дык яго назначылі зноў ляснічым, але не ў пушчу, а ў іншы лес.

Стары Белавежац.

3 Дзісьненшчыны.

Каля нас дрэнна вядзецца. Усім кідаецца ў вока вялікі разлад паміж слоямі насяленьня беларускага і тымі, хто ці сьць, ці гэтак зьяўляецца кіраўніком гэта-ж насяленьня. Ня можна даглядацца сярод гэтых людзей ніякага ладу, ані складу. Наш беларус маець над сабой правадыра паляка, які для яго ўсім-чым ёсьць чужы. Павятовы стараста ў Глыбокім не знаёмы з натурай беларуса. Школьны інспэктар таксама чужы для нашага дзіцяці. У царкве нашай і касьцэле такжа чужынцы. Мо' дзеля гэтага беларускае насяленьне ў Дзісьненшчыне ня маець аві на пазногаць ніякага даверыя да тых, каго відзіць над сабой пастаўленага. Нейкае старое царскае жыццё вярнулася да нас. Нашы людзі цяпер адносяцца так да свайго начальства, як аднасіліся даўней да расейскіх чыноўнікаў. Самі-ж нашы ўрадаўцы паглыбляюць гэты разлад з мяйсцовым насяленьнем сваімі часта дзіўнымі з людзьмі паступкамі. Хоціць падаць незатарыя факты, каб пераканацца аб гэтым. Нейка нядаўна праз павет аўтамабілем (бо гэта ў модзе) праляжаў сам стараста. І трэба-ж было яму, як на бяду, загразнуць з аўтамабілем у батоце. Было гэта недалёка адзёй вёскі. Услужныя сяляне дружна падбеглі і выратавалі з бяды чалавека. А стараста ім на гэта, як дзякуй, востра ды па польску: „казаў хлопам добра паправіць дарогу, ды падаткі немалыя з іх на гэта ўзяў, а дарога ўсёроўна благой асталася. Вазьму яшчэ падаткі і змушу дарогу паправіць, як трэба“. Сяляне нашы чуючы гэтакія гутаркі старасты, ад душы жалелі, што памалі выцягнуць яго з балота. А гэтыя-ж стараставы войты, ды ськвастратары па гмінах, дужа так-жа нашым людзям надаелі. У вадным мейсцы быў старастаў войт вырваны недзе з віленскіх тэатраў, які, кажучы людзі, выганяў сялян з гміны, калі хто там гукаў па-беларуску. Гэны-ж старастаў войт на сходы раз зрэзаўшыся з сялянамі, другі раз прыляжаў да іх з наганам. Гэта аружа ён тады дэманстравана раскладаў на стол пад носам сялян і тады прыступаў да справаў бягучых дня.

Школьныя-ж інспэктары ў нас так нейк кіруюць навучаньнем беларускіх дзетак, што самі бацькі ня выпярэўшы, умяшваюцца ў школьнае жыццё, каб заступацца за сваіх дзетак. Самі-ж інспэктары не сьграваюць доўга ў нас сваіх мейсцаў, скора з іх уцякаюць і ўсё з нейкімі невялічкімі скандалікамі.

Сьвяшчэннікі нашы яшчэ дагэтуль па царквах уздыхаюць за даўнымі часамі, славянчы прошлае выгодае жыццё і ня веруць ані ў нейкую Беларусь, або ў беларусаў.

Затое ў нас польскія ксяндзы чуюцца найбольшымі валадарамі тутэйшых людчыкаў. Хоць гэта ня ёсьць праўдай. Яны заслешленыя эгаізмам ня ведаюць таго, што наш селянін польскага ксяндза ставіць на роўні з першым-лепшым польскім чыноўнікам. З польскімі ксяндзамі нешта дужа ненармальнае спасьце-раглось ў нас сёлета вясной, калі людзі нашы пачулі, што біскуп будзе аб'яджаць павет. Тады беларусы каталікі так зарганізаваліся, што гатовы былі дзвёрдзі і рашуча выступіць перад біскупам, дамагаючыся ад яго для сябе беларускіх пробашчаў і беларускай мовы ў касьцэле. Вот нашых тады польскіх пробашчаў лытчакі трасьліся! І няведама, чым-бы гэта ўсё скончылася, але на шчасьце гэных пробашчаў біскуп да нас ня прыехаў.

ХРОНІКА.

— Насьценны календар. Выйшаў з друку ілюстраваны інфармацыйны беларускі насьценны календар на 1926 год.

У календары зьмешчаны партрэты 10-ых беларускіх пісьменьнікаў і дзеячоў і пададзены назовы беларускіх грамадзкіх устаноў, а таксама і іх адрасы.

— Да ведама не прызнаных эмэрытаў і інвалідаў. 18-га снежня на паседжанні Сойму выбрана камісія дзеля разгляду справы да тамогі інвалідам і эмэрытам.

З прычыны таго, што ёсьць многа пакрыўджаных эмэрытаў і інвалідаў, — падаём да ведама іх, што яны могуць зварачацца ў справе прызнанья ім дапамогі да Беларускага Пасольскага Клубу, далучаючы пры гэтым патрэбныя дакумэнтны і падробныя інфармацыі аб прычыне няпрызнанья ім дапамогі.

— Пасол Сабалеўскі на волі. Як ведама, на мейсца выехаўшага ў Рад. Беларусь пасла Кахановіча, павінен быў увайсці ў Сойм Сабалеўскі, але яго арыштавалі пад закідам антыдзяржаўнай працы.

31. XII. 25. дзякуючы стараньням Бел. Пас. Клубу, Сойм пастанавіў Сабалеўскага звольніць.

— Пэпэсы ў ролі абрусіцеляў. У Луніцу пачаў выходзіць орган Партыі Польскіх Сацыялістаў „Красное Знамя“ — парасейску!

— Камуністычныя адозвы. „Slowo“ падае гэткай весткі аб камуністычных выступленьнях у Дунілавіцкім і Слоніўскім паветах.

У Дунілавіцкім пав. у ноч з 26 на 27 снежня былі параскіданы праклямацыі П. К. Сэкцыі Камуністычнае Моладзі Заходняе Беларусі.

У Слоніме — паміж месцам і станцыяй чыгункі — на тэлеграфным дрэце ў ноч з 24 на 25 снежня быў вывешаны чырвоны сыцяг з камуністычнымі надпісамі.

— Нябывалая натастрофа. У ночы з 23 на 24 снежня ў Вільні сталася нябывалая катастрофа. Ад млы сьнегу, які сыпаў цэлую ноч і абляпіў усе тэлеграфныя дроты, ды ад сільнага ветру — дроты гэныя паабрываліся і слупы паваліліся на зямлю цэлымі радамі.

Наша Пошта.

В. Гародню з пад Казлоўшчыны і С. Шахалевічу з пад Белавежы — па 2 зл. на „Сялянскую Ніву“ атрымалі, газету пасылаем акуратна.

С. Бурлыку з Наваградку і нс. дзенану Шчэнснвічу з Квяцініна — па 1 зл. атрымалі, газету пасылаем.

Ал. Пачобуту з пад Поразава — 1 зл. 50 гр. атрымалі, газету пасылаем.

Яз. Давідовічу з пад Маньковіч, Мін. Плоту з пад Парафіянова, Падмошчу з Сморгонь, нс. Шутовічу з Барадзеніч, Д. Аніську з пад Саколка, нс. Чаглісу з Парэчча, Мін. Чарвякову з Рэўлі, Н. Казлоўскаму з пад Порцішча, Ф. Санюну з пад Сьвіра, Амарскаму з пад Даўгінава, Міх. Гучэч з пад Міра, П. Лабоскаму з Кузьніцы, Б. Гэрману з пад Сьвіслачы — ад усіх Вас атрымаў мы пісьмы з просьбай прысылаць „Сялянскую Ніву“. Просьбу спаўняем. З шчырыя словы прыхільнасьці дужа дзякуем. Мы верым, што ўся беларуская інтэлігенцыя, што стаіць за поўную вольнасьць беларускага сялянства і за зямлю для яго, а так-жа і само наша сялянства аб'яднаюцца пад сьцягам „Сялянскай Нівы“ і ўпішуча ў Белар. Сял. Саюз.

В. Калядзе з пад Будалява і Рубяноўскаму з пад Рубяжэвічаў — за словы прыхільнасьці дзякуем, з прыслагага скарыстаем.

В. Шюдзічу — за прысланае дзякуем. З Вашымі думкамі мы згодны. Пастараемся выкарыстаць.

Э. Насьневічу з пад Поразава — за прысланы матэрыял, за 6 зл., за адрасы і за прыхільнасьць вялікага падзяка. З матэрыялу карыстаем. Пішыце, што ў Вас чутно?

В. Русану ў Празе — за стацьку аб бесарускай эміграцыі мы дужа Вам дзякуем. Вядо толькі ў тым, што надрукаваць яе такой, якой яна ёсьць, дзеля цэнзуральных варункаў бадай што немагчыма.

Ст. Грыбу з пад Жодзішак: 3 зл. атрымалі, газету пасылаем.